

РЕЛІГІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ «ВИЩИЙ ДУХОВНИЙ
НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ТАВРІЙСЬКИЙ ХРИСТІЯНСЬКИЙ
ІНСТИТУТ»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи

РО «ВДНЗ «ТХІ»

Борщевич В.Т.

«29» серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Екзегетика книги Даниїла»

(назва навчальної дисципліни)

Освітній рівень: Бакалавр богослов'я

(назва рівня вищої освіти)

Галузь знань В 8 «Богослов'я»

(шифр та назва галузі знань)

Спеціальність В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»

(шифр та назва спеціальності)

Освітня програма: Освітньо-професійна програма першого рівня вищої освіти бакалавр за спеціальністю В «Богослов'я»
(назва освітньої програми)

Розглянуто та схвалено Методичною комісією РО «ВДНЗ «ТХІ»»
від «29» серпня 2025 р., протокол № 1

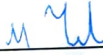
2025/2026 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Екзегетика книги Даниїла» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньою програмою ТХІ зі В8 «Богослов'я» галузь знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»

Розробники: викладач Городецький М.О.

Рецензенти:

Робоча програма рекомендовано на засіданні кафедри Богослов'я
Протокол від. «26» серпня 2025 року № 1

Завідувач кафедри д-р. богосл. наук Черенков М.М.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією РО «ВДНЗ «ТХІ»»
Протокол від «29» серпня 2025 року № 1

Гарант програми д-р. істор. наук Борщевич В.Т.
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ВД 18 «Екзегетика книги Даниїла»

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Галузь знань: В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки» (шифр і назва)	Нормативна	
	Напрямок підготовки: Бакалавр		
Модулів – 2	Спеціальність: В «Богослов'я»	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		4-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання: <u>ІНДРС</u>		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		7-й	
Годин під час циклу для денної форми навчання: аудиторних – 60, самостійної роботи студента – 60. Заочної форми навчання: аудиторних – 16, самостійної роботи – 104	Освітній кваліфікаційний рівень: Бакалавр богослов'я	Лекції	
		30	8
		Практичні, семінарські	
		30	8
		Самостійна робота	
		60	104
		Індивідуальні завдання:	
Вид контролю			
Залік			

2. Мета, очікувані результати навчання та критерії оцінювання результатів навчання

Метою викладання навчальної дисципліни «Книга Даниїла» є у тому, щоб сформувані цілісне розуміння історичного та богословського змісту книги, показати її значення для юдейської та християнської традиції, навчити студентів інтерпретувати апокаліптичні тексти й символи, виховати духовну стійкість та вірність Богові на прикладі Даниїла та його друзів, а також розвинути навички застосування біблійних принципів у сучасному житті, критичного мислення та самостійного аналізу пророцтв.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами компетентностей

ОК\БК-8

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами компетентностей:

*-інтегральна (ІК) :*Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі в галузі богослов'я.
-загальні (ЗК):

ЗК 01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 02. Здатність зберігати та примножувати духовні, моральні, культурні, освітні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 04. Здатність спілкуватися іноземною мовою (за професійним спрямуванням).

ЗК 05. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 06. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 07. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 08. Здатність працювати автономно.

ЗК 09. Здатність працювати в команді.

спеціальні фахові компетентності спеціальності (СФК):

СК 1. Здатність здійснювати аналіз текстів Святого Письма, священних текстів та богословської літератури із застосуванням методів богослов'я та інших наук.

СК 2. Здатність визначати взаємодії та взаємозв'язки між богословськими традиціями, оцінювати суспільну і культурну роль богослов'я в історичному та сучасному контекстах.

СК 3. Здатність аналізувати й характеризувати усталені та нові богословські традиції, богослужбові та релігійно-правові практики.

СК 4. Здатність осмислювати актуальні проблеми в галузі богослов'я та визначати шляхи їх розв'язання.

СК 5. Здатність застосовувати богословські знання в професійній діяльності та суспільно відповідно до віроповчальних та морально-етичних засад і принципів.

СК 6. Здатність розпочинати і проводити діалог із виразниками різних богословських традицій та представниками суспільства.

СК 7. Здатність вести просвітницьку діяльність в галузі богослов'я.

СК 8. Здатність проводити консультативну експертно-аналітичну діяльність в галузі богослов'я.

СК 9. Здатність організовувати представницько-посередницьку діяльність в галузі богослов'я.

СК 10. Здатність застосовувати богословські знання та навички практичній богослужбовій позабогослужбовій діяльності.

Результати навчання:

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

ПРН 1. Застосовувати норми та стилі літературної української мови у спілкуванні і практичній діяльності.

ПРН 2. Спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами.

ПРН 3. Набути навичок осмислення богословських питань у контексті викликів сучасності.

ПРН 4. Аналізувати інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, інтерпретувати, впорядковувати, класифікувати й систематизувати інформацію.

ПРН 5. Використовувати сучасні технології, зокрема цифрові, для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем професійної діяльності.

ПРН 6. Мати концептуальні знання гуманітарних та соціальних наук, необхідні для критичного осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері богослов'я.

ПРН 7. Аналізувати історію виникнення, основні етапи формування, структуру та принципи тлумачення Святого Письма та інших священних текстів в історичному, соціальному, філологічному, канонічному і культурному контекстах.

ПРН 8. Розуміти взаємозв'язки богословських традицій та їх роль в історичному і сучасному контексті.

ПРН 9. Розуміти специфіку усталених та нових богослужбових (літургійних), духовних (молитовних) та релігійно-правових практик богословських традицій.

ПРН 10. Аналізувати першоджерела та наукові праці, визначальні для оформлення богословських традицій.

ПРН 11. Здійснювати професійну і суспільну діяльність відповідно до морально-етичних засад і принципів.

ПРН 12. Застосовувати усні, письмові і візуальні способи передачі інформації.

ПРН 13. Пояснювати основи, принципи і методи богослов'я та застосовувати їх у практичній діяльності.

ПРН 14. Вміти презентувати богословську думку в межах представницької і посередницької діяльності.

ПРН 15. Вміти звершувати та/або співзвершувати богослужіння, таїнства, молитви, обряди (відповідно до конфесійних особливостей), провадити

ПРН 16. Приймати ефективні рішення у непередбачуваних робочих контекстах розробляти та реалізовувати проекти у галузі богослов'я, державно-церковних відносин, освіти, організувати та керувати професійним розвитком осіб та груп

Результати навчання:

За результатами вивчення навчальної дисципліни «Екзегетика книги Даниїла» студент має:

знати:

- основні терміни і поняття дисципліни;
- інформацію про автора книги;
- час, місце, мету написання книги; зміст книги;
- основні тлумачення книги.

вміти:

- здійснити детальний екзегетичний аналіз змісту тексту книги пророка Даниїла;
- виокремлювати методологічну специфіку та ідейно-концептуальний каркас усіх напрямів алегоричного й духовного змісту тексту книги;
- аналізувати тексти Священного Писання у філософському дискурсі.

Критерії оцінювання навчання

Контролю знань здобувачів вищої освіти у Таврійському християнському інституті досягається системними підходами до оцінювання та комплексністю застосування різних видів контролю (вихідного, поточного, підсумкового). Згідно з діючою в інституті системою комплексної діагностики знань студентів, з метою стимулювання планомірної та систематичної навчальної роботи, оцінка знань студентів здійснюється за 100-бальною системою.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Історична частина книги Даниїла (рр. 1–6)

Тема 1. Вступ і полон (Дан. 1)

- Молоді юдеї в полоні у Вавилоні
- Вірність Божому закону навіть у чужій культурі
- Даниїл та його друзі відмовляються від царських страв, отримують мудрість від Бога

Тема 2. Сон Навуходоносора про статую (Дан. 2)

- Цар бачить сон про статую з різних металів
- Даниїл тлумачить: це послідовність світових імперій
- Божа влада перевищує людські царства

Тема 3. Вогняна піч (Дан. 3)

- Три юнаки відмовляються поклонятися золотому ідолу
- Їх кидають у піч, але Бог рятує
- Свідчення про Божу присутність серед випробувань

Тема 4. Сон про дерево і смирення царя (Дан. 4)

- Навуходоносор бачить сон про велике дерево
- Даниїл пояснює: цар буде принижений, доки не визнає Божу владу
- Приклад Божого суду і милості

Тема 5. Вавилонський бенкет і напис на стіні (Дан. 5)

- Валтасар зневажає святині, використовуючи храмові посудини
- Таємничий напис: «Мене, мене, текел, упарсін»
- Божий суд над гордістю і святотатством

Тема 6. Даниїл у ямі з левами (Дан. 6)

- Даниїл молиться Богові всупереч царському указу
- Його кидають до левів, але Бог рятує
- Вірність Богові понад людські закони

Змістовий модуль 2. Пророча частина книги Даниїла (рр. 7–12)

Тема 7. Видіння чотирьох звірів (Дан. 7)

- Символи імперій у вигляді звірів
- «Стародавній днями» і «Син Людський» отримують владу
- Пророцтво про вічне Боже царство

Тема 8. Видіння барана і козла (Дан. 8)

- Образи Мідії-Персії та Греції
- Пророцтво про майбутні переслідування
- Божий контроль над історією

Тема 9. Молитва Даниїла і пророцтво про 70 седмиць (Дан. 9)

- Покаянна молитва за народ
- Пророцтво про відновлення і прихід Месії
- Божий план спасіння через історію

Тема 10. Видіння про небесну боротьбу (Дан. 10)

- Даниїл бачить ангела, який відкриває духовну реальність
- Небесні сили борються за долю народів
- Підкреслення духовного виміру історії

Тема 11. Пророцтво про царів Півночі й Півдня (Дан. 11)

- Детальний опис майбутніх конфліктів між імперіями

- Вказівка на переслідування Божого народу

- Історія як поле боротьби добра і зла

Тема 12. Останнє видіння і воскресіння (Дан. 12)

- Пророцтво про кінець часів
- Воскресіння праведних і неправедних
- Надія на вічне життя і Божу справедливість

Залікове заняття

4. Структура навчальної дисципліни «Екзегетика книги пророка Даниїла»

Назва модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усь ого	у тому числі				усь ого	у тому числі			
л		п	інд.	с.р.	л		п	інд.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Історична частина книги Даниїла (рр. 1–6)										
Тема 1. Вступ і полон	10	2	4		4	10	1			
Тема 2. Сон Навуходоносора про статую (Дан. 2)	10	4	2		4	10	1			
Тема 3. Вогняна піч (Дан. 3)	10	2	2		6	10	0,5			
Тема 4. Сон про дерево і смирення царя (Дан. 4)	10	4	2		4	10	0,5			
Тема 5. Вавилонський бенкет і напис на стіні (Дан. 5)	10	2	2		6	10	0,5			
Тема 6. Даниїл у ямі з левами (Дан. 6)	10	2	2		6	10	0,5			
Разом за змістовим модулем 1	60	16	14		30	60	4	4		
Змістовий модуль 2. Пророча частина книги Даниїла (рр. 7–12)										
Тема 7. Видіння чотирьох звірів (Дан. 7)	10	2	2		6		0,5			
Тема 8. Видіння барана і козла (Дан. 8)	10	2	2		6		0,5			
Тема 9. Молитва Даниїла і пророцтво про 70 седмиць (Дан. 9)	10	2	2		6		0,5			
Тема 10. Видіння про небесну боротьбу (Дан. 10)	10	2	2		6		1			
Тема 11. Пророцтво про царів Півночі й Півдня (Дан. 11)	10	4	2		4		1			
Тема 12. Останнє видіння і воскресіння (Дан. 12)	8	2	4		2		0,5			
Разом за змістовим модулем 2	58	14	14		30	60	4	2		
Залік	2	0	2		2	2	0	2		2
ІНДЗ										
Усього годин	120	30	30		60	120	8	8		104

5. Теми лекцій

№	Тема лекцій	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Змістовий модуль 1			
1	Тема 1. Вступ і полон	3	1
2	Тема 2. Сон Навуходоносора про статую (Дан. 2)	3	1
3	Тема 3. Вогняна піч (Дан. 3)	2	0,5
4	Тема 4. Сон про дерево і смирення царя (Дан. 4)	4	0,5

5	Тема 5. Вавилонський бенкет і напис на стіні (Дан. 5)	2	0,5
6	Тема 6. Даниїл у ямі з левами (Дан. 6)	2	0,5
Змістовий модуль 2			
7	Тема 7. Видіння чотирьох звірів (Дан. 7)	2	0,5
8	Тема 8. Видіння барана і козла (Дан. 8)	2	0,5
9	Тема 9. Молитва Даниїла і пророцтво про 70 седмиць (Дан. 9)	2	0,5
10	Тема 10. Видіння про небесну боротьбу (Дан. 10)	2	1
11	Тема 11. Пророцтво про царів Півночі й Півдня (Дан. 11)	4	1
12	Тема 12. Останнє видіння і воскресіння (Дан. 12)	2	0,5
	Всього	30	8

6. Теми практичних занять

№	Тема лекцій	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Змістовий модуль 1			
1	Історико-культурний контекст книги Даниїла	2	2
2	Походження і дата написання книги Даниїла	2	2
3	Літературна структура, жанр та місце в каноні книги Даниїла	2	-
4	Книга Даниїла як приклад не втрати своєї ідентичності в чужій культурі	2	-
5	Неканонічні уривки в книзі Даниїла	2	-
6	Книга Даниїла та єврейська діаспора в міжзавітній період	2	-
7	Книга Даниїла як апокаліпсис	2	-
Змістовий модуль 2			
8	Віра та стійкість	2	-
9	Символіка та тлумачення снів	2	2
10	Відповідальність пророка за гріхи народу (Індивідуальна і колективна відповідальність)	2	-
11	Верховна влада Бога в книзі Даниїла	2	-
12	Актуальність для сучасності	2	2
13	Есхатологія та пророцтва	2	-
14	Матеріал із книги Даниїла в книзі Об'явлення	2	-
	Всього	30	8

7. Самостійна робота

№	Тема лекцій	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Змістовий модуль 1			
1	Тема 1. Вступ і полон	3	1
2	Тема 2. Сон Навуходоносора про статую (Дан. 2)	3	1
3	Тема 3. Вогняна піч (Дан. 3)	2	0,5
4	Тема 4. Сон про дерево і смирення царя (Дан. 4)	4	0,5
5	Тема 5. Вавилонський бенкет і напис на стіні (Дан. 5)	2	0,5
6	Тема 6. Даниїл у ямі з левами (Дан. 6)	2	0,5
Змістовий модуль 2			
7	Тема 7. Видіння чотирьох звірів (Дан. 7)	2	0,5
8	Тема 8. Видіння барана і козла (Дан. 8)	2	0,5

9	Тема 9. Молитва Даниїла і пророцтво про 70 седмиць (Дан. 9)	2	0,5
10	Тема 10. Видіння про небесну боротьбу (Дан. 10)	2	1
11	Тема 11. Пророцтво про царів Півночі й Півдня (Дан. 11)	4	1
12	Тема 12. Останнє видіння і воскресіння (Дан. 12)	2	0,5
	Всього	30	8

Примітка. Кількість годин з позначкою (*) в межах відповідної теми виокремлюється з самостійної роботи студентів на індивідуальне опрацювання першоджерел.

Плани семінарських занять

Семінар 1

Тема: Історико-культурний контекст книги Даниїла (2 години / 2 години)

План

1. Вавилонський полон: його вплив на єврейську ідентичність.
2. Життя при дворі Навуходоносора: виклики для віруючого юдея.
3. Порівняння язичницької культури Вавилону з вірою Даниїла.

Література:

1. Болдуїн Дж. Даниїл: вступ і коментар. Downers Grove, Ill.: IVP Academic, 2009.
2. Вступ у Старий Завіт / за ред. М. Мангано. Херсон: Таврійський християнський інститут, 2023.
3. Смит Д. Е. Большие пророки. М.: РО ЕХЦАП, 2021.
4. Хауи К. Г. Комментарии к Книгам Ветхого Завета. Книги Пророков: Иезекииля и Даниила. Т. 16. Одесса: Черноморье. 1993.
5. Хаус, Пол Р. Даниїл. Коментар. Downers Grove, Ill.: IVP Academic, 2018.

Семінар 2

Тема: Походження і дата написання книги Даниїла (2 години / 2 години)

План

1. Аргументи за ранню дату.
2. Аргументи за пізню дату.
3. Датування неканонічний уривків книги Даниїла.
4. Висновки.

Література:

1. Болдуїн Дж. Даниїл: вступ і коментар. Downers Grove, Ill.: IVP Academic, 2009.
2. Вступ у Старий Завіт / за ред. М. Мангано. Херсон: Таврійський християнський інститут, 2023.
3. Смит Д. Е. Большие пророки. М.: РО ЕХЦАП, 2021.
4. Хауи К. Г. Комментарии к Книгам Ветхого Завета. Книги Пророков: Иезекииля и Даниила. Т. 16. Одесса: Черноморье. 1993.
5. Хаус, Пол Р. Даниїл. Коментар. Downers Grove, Ill.: IVP Academic, 2018.

Семінар 3

Тема: Літературна структура, жанр та місце в каноні книги Даниїла (2 години)

План

1. Поділ книги на історичну та апокаліптичну частини.
2. Мови книги: арамейська та єврейська.
3. Стиль оповіді.
4. Місце в каноні.

Література:

1. Болдуїн Дж. Даниїл: вступ і коментар. Downers Grove, Ill.: IVP Academic, 2009.

2. Вступ у Старий Завіт / за ред. М. Мангано. Херсон: Таврійський християнський інститут, 2023.
3. Смит Д. Е. Большие пророки. М.: РО ЕХЦАП, 2021.
4. Хауи К. Г. Комментарии к Книгам Ветхого Завета. Книги Пророков: Иезекииля и Даниила. Т. 16. Одесса: Черноморье. 1993.
5. Хаус, Пол Р. Даниїл. Коментар. Downers Grove, Ill.: IVP Academic, 2018.

Семінар 4

Тема: Книга Даниїла як приклад не втрати своєї ідентичності в чужій культурі (2 години)

План

1. Особиста вірність у чужій культурі (їжа, імена).
2. Служба при дворі язичницького царя.
3. Визнання Бога перед царями.
4. Життя в імперії, що не поділяє твоїх цінностей.
5. Апокаліптична надія як частина ідентичності очікування Божого царства.
6. Символічна мова як збереження духовної традиції.

Література:

1. Болдуїн Дж. Даниїл: вступ і коментар. Downers Grove, Ill.: IVP Academic, 2009.
2. Вступ у Старий Завіт / за ред. М. Мангано. Херсон: Таврійський християнський інститут, 2023.
3. Смит Д. Е. Большие пророки. М.: РО ЕХЦАП, 2021.
4. Хауи К. Г. Комментарии к Книгам Ветхого Завета. Книги Пророков: Иезекииля и Даниила. Т. 16. Одесса: Черноморье. 1993.
5. Хаус, Пол Р. Даниїл. Коментар. Downers Grove, Ill.: IVP Academic, 2018.

Семінар 5

Тема: Неканонічні уривки в книзі Даниїла (2 години)

План

1. Додаток до розділу 3 (Молитва).
2. Розділ 13.
3. Розділ 14.

Література:

1. Болдуїн Дж. Даниїл: вступ і коментар. Downers Grove, Ill.: IVP Academic, 2009.
2. Вступ у Старий Завіт / за ред. М. Мангано. Херсон: Таврійський християнський інститут, 2023.
3. Смит Д. Е. Большие пророки. М.: РО ЕХЦАП, 2021.
4. Хауи К. Г. Комментарии к Книгам Ветхого Завета. Книги Пророков: Иезекииля и Даниила. Т. 16. Одесса: Черноморье. 1993.
5. Хаус, Пол Р. Даниїл. Коментар. Downers Grove, Ill.: IVP Academic, 2018.

Семінар 6

Тема: Книга Даниїла та єврейська діаспора в міжзавітній період (2 години)

План

1. Вавилонський полон як початок діаспори.
2. Політичні зміни: від Вавилону до Персії. Вплив на становище євреїв у діаспорі.
3. Образи царств і звірів.
4. Стан діаспори в період Антіоха IV та Маккавейське повстання.

Література:

1. Болдуїн Дж. Даниїл: вступ і коментар. Downers Grove, Ill.: IVP Academic, 2009.

2. Вступ у Старий Завіт / за ред. М. Мангано. Херсон: Таврійський християнський інститут, 2023.
3. Смит Д. Е. Большие пророки. М.: РО ЕХЦАП, 2021.
4. Хауи К. Г. Комментарии к Книгам Ветхого Завета. Книги Пророков: Иезекииля и Даниила. Т. 16. Одесса: Черноморье. 1993.
5. Хаус, Пол Р. Даниїл. Коментар. Downers Grove, Ill.: IVP Academic, 2018.

Семінар 7

Тема: Книга Даниїла як апокаліпсис (2 години)

План

1. Порівняння книги Даниїла з юдейськими апокаліпсисами міжзавітного періоду.
2. Вплив Даниїла на апокаліпсиси міжзавітного періоду (Книга Еноха, Ювілеїв, Апокаліпсис Варуха, 4 Ездри).
3. Вплив розуміння апокаліптичних тем на дату написання.

Література:

1. Болдуїн Дж. Даниїл: вступ і коментар. Downers Grove, Ill.: IVP Academic, 2009.
2. Вступ у Старий Завіт / за ред. М. Мангано. Херсон: Таврійський християнський інститут, 2023.
3. Смит Д. Е. Большие пророки. М.: РО ЕХЦАП, 2021.
4. Хауи К. Г. Комментарии к Книгам Ветхого Завета. Книги Пророков: Иезекииля и Даниила. Т. 16. Одесса: Черноморье. 1993.
5. Хаус, Пол Р. Даниїл. Коментар. Downers Grove, Ill.: IVP Academic, 2018.

Семінар 8

Тема: Віра та стійкість (2 години)

План

1. Даниїл як приклад вірності Богу в чужій землі.
2. Молитва як духовна зброя: аналіз молитви Даниїла (р. 9).
3. Випробування віри: історія в печі та в лев'ячій ямі.

Література:

1. Болдуїн Дж. Даниїл: вступ і коментар. Downers Grove, Ill.: IVP Academic, 2009.
2. Вступ у Старий Завіт / за ред. М. Мангано. Херсон: Таврійський християнський інститут, 2023.
3. Смит Д. Е. Большие пророки. М.: РО ЕХЦАП, 2021.
4. Хауи К. Г. Комментарии к Книгам Ветхого Завета. Книги Пророков: Иезекииля и Даниила. Т. 16. Одесса: Черноморье. 1993.
5. Хаус, Пол Р. Даниїл. Коментар. Downers Grove, Ill.: IVP Academic, 2018.

Семінар 9

Тема: Символіка та тлумачення снів (2 години / 2 години)

План

1. Сон Навуходоносора про статую (р. 2): політичні імперії в пророцтві.
2. Видіння чотирьох звірів (р. 7): апокаліптична символіка.
3. Роль Даниїла як тлумача снів: дар Божий чи мудрість.

Література:

1. Болдуїн Дж. Даниїл: вступ і коментар. Downers Grove, Ill.: IVP Academic, 2009.
2. Вступ у Старий Завіт / за ред. М. Мангано. Херсон: Таврійський християнський інститут, 2023.
3. Смит Д. Е. Большие пророки. М.: РО ЕХЦАП, 2021.

4. Хауи К. Г. Комментарии к Книгам Ветхого Завета. Книги Пророков: Иезекииля и Даниила. Т. 16. Одесса: Черноморье. 1993.
5. Хаус, Пол Р. Даниїл. Коментар. Downers Grove, Ill.: IVP Academic, 2018.

Семинар 10

Тема: Відповідальність пророка за гріхи народу (Індивідуальна і колективна відповідальність) (2 години)

План

1. Реакція Даниїла на гріхи народу в молитві в розділі 9.
2. Роль особистої праведності у спасінні народу.
3. Пояснення страждання народу через призму Божої справедливості.
4. Книга Даниїла про Божу справедливість і милість.

Література:

1. Болдуїн Дж. Даниїл: вступ і коментар. Downers Grove, Ill.: IVP Academic, 2009.
2. Вступ у Старий Завіт / за ред. М. Мангано. Херсон: Таврійський християнський інститут, 2023.
3. Смит Д. Е. Большие пророки. М.: РО ЕХЦАП, 2021.
4. Хауи К. Г. Комментарии к Книгам Ветхого Завета. Книги Пророков: Иезекииля и Даниила. Т. 16. Одесса: Черноморье. 1993.
5. Хаус, Пол Р. Даниїл. Коментар. Downers Grove, Ill.: IVP Academic, 2018.

Семинар 11

Тема: Верховна влада Бога в книзі Даниїла (2 години)

План

1. Основна тема книги Даниїла.
2. Погляд на верховенство Бога з точки зору кальвінізму.
3. Погляди на верховенство Бога з точки зору армініанства, молінізму, відкритого теїзму.
4. Верховна влада Бога і війна в Україні.

Література:

1. Болдуїн Дж. Даниїл: вступ і коментар. Downers Grove, Ill.: IVP Academic, 2009.
2. Вступ у Старий Завіт / за ред. М. Мангано. Херсон: Таврійський християнський інститут, 2023.
3. Смит Д. Е. Большие пророки. М.: РО ЕХЦАП, 2021.
4. Хауи К. Г. Комментарии к Книгам Ветхого Завета. Книги Пророков: Иезекииля и Даниила. Т. 16. Одесса: Черноморье. 1993.
5. Хаус, Пол Р. Даниїл. Коментар. Downers Grove, Ill.: IVP Academic, 2018.

Семинар 12

Тема: Актуальність для сучасності (2 години / 2 години)

План

1. Приклад Даниїла для надихання віруючих сьогодні.
2. Віра в умовах тиску: паралелі з сучасними викликами.
3. Пророцтва Даниїла в контексті сучасної есхатології.

Література:

1. Болдуїн Дж. Даниїл: вступ і коментар. Downers Grove, Ill.: IVP Academic, 2009.
2. Вступ у Старий Завіт / за ред. М. Мангано. Херсон: Таврійський християнський інститут, 2023.
3. Смит Д. Е. Большие пророки. М.: РО ЕХЦАП, 2021.
4. Хауи К. Г. Комментарии к Книгам Ветхого Завета. Книги Пророков: Иезекииля и Даниила. Т. 16. Одесса: Черноморье. 1993.

5. Хаус, Пол Р. Даниїл. Коментар. Downers Grove, Ill.: IVP Academic, 2018.

Семінар 13

Тема: Есхатологія та пророцтва (2 години)

План

1. Пророцтво про сімдесят седмин (р. 9): месіанські очікування.
2. Видіння про кінець часів: розуміння кінця в юдейській та християнській традиціях.
3. Антихрист у книзі Даниїла: образ царя, що зневажає Бога.

Література:

1. Болдуїн Дж. Даниїл: вступ і коментар. Downers Grove, Ill.: IVP Academic, 2009.
2. Макгвігган Дж. Книга пророка Даниїла. - К.: Восточноевропейская гуманитарная миссия. 2016.
3. Мауро Ф. Семьдесят седмин и Великая Скорбь: Изучение последних двух видений Даниїла и пророчества Господа Иисуса Христа на горе Елеонской. Одесса: Христианское просвещение. 2014.
4. Уоллес Р. Книга Пророка Даниїла: Господь - Царь навеки. - СПб.: Мирт. 2005.
5. Хаус, Пол Р. Даниїл. Коментар. Downers Grove, Ill.: IVP Academic, 2018.
6. Хейли Г., Харкрайдер Р., Уиллис М. Даниїл: Межзаветный период. Комментарий. Учебное пособие для преподавателей и студентов. - СПб.: Б. и. 2015.
7. Эдлин Дж. Книга Даниїла. СПб.: Вера и святость, 2014.

Семінар 14

Тема: Матеріал із книги Даниїла в книзі Об'явлення (2 години)

План

1. Вплив книги Даниїла на книгу Об'явлення Івана.
2. Образи в книзі Об'явлення з книги Даниїла.
3. Розгляд уривків з книги Даниїла в книзі Об'явлення.

Література

1. Болдуїн Дж. Даниїл: вступ і коментар. Downers Grove, Ill.: IVP Academic, 2009.
2. Вступ у Старий Завіт / за ред. М. Мангано. Херсон: Таврійський християнський інститут, 2023.
3. Смит Д. Е. Большие пророки. М.: РО ЕХЦАП, 2021.
4. Хауи К. Г. Комментарии к Книгам Ветхого Завета. Книги Пророков: Иезекииля и Даниїла. Т. 16. Одесса: Черноморье. 1993.
5. Хаус, Пол Р. Даниїл. Коментар. Downers Grove, Ill.: IVP Academic, 2018.

8. Індивідуальні завдання:

Письмова робота №1 і №2

Виберіть дві теми та напишіть письмову роботу.

Вірність Богу в умовах духовного тиску: приклад Даниїла.

Молитва як засіб духовного оновлення у книзі пророка Даниїла.

Пророцтво про сімдесят седмин: богословське тлумачення та месіанські очікування.

Образ Божого Царства у видіннях Даниїла: порівняння з Новим Завітом.

Свобода совісті та громадянська лояльність: дилема Даниїла у Вавилоні.

Моральна стійкість у багатокультурному суспільстві: уроки з життя Даниїла.

Книга Даниїла як джерело для розуміння вавилонської епохи.

Політична символіка снів Навуходоносора: імперії в біблійній перспективі.

Роль єврейських пророків у формуванні національної ідентичності в умовах вигнання.

Книга Даниїла як основа біблійної апокаліптики: структура, символи, жанр.
Видіння чотирьох звірів: інтерпретація в юдейській та християнській традиціях.
Образ «людського Сина» у 7 розділі: богословське значення та новозавітні паралелі.
Даниїл як приклад духовного лідера в часи кризи.
Як книга пророка Даниїла може надихати молодь сьогодні?
Сучасне прочитання пророцтв Даниїла: між вірою та спекуляцією.

Письмова робота №3

Прочитати будь-який коментар на книгу пророка Даниїла і написати рецензію.

9. Методи навчання

Словесний, пояснювально-демонстраційний.

10. Методи та форми контролю, розподіл балів, які отримують студенти, оцінювання

При організації навчання використовуються наступні види контролю:

Вихідний контроль передбачає визначення початкового рівня студентів з суміжних дисциплін, який необхідний для опанування дисципліни, яку вивчає студент. Результати вихідного контролю знань не враховують у поточному навчанні студента, оскільки вони мають лише ознайомчий характер для викладача.

Поточний контроль передбачає 100% опитування студентів на практичному занятті з оцінюванням всіх складових заняття – тестового контролю, усного опитування, вирішення ситуаційних задач.

Підсумковий контроль для студентів першого курсу навчання проводиться у формі заліку.

Підсумковий контроль у формі заліку здійснюється по завершенню вивчення всіх тем модуля на останньому занятті. При виставленні оцінки за дисципліну враховують накопичену студентом кількість балів (**максимальна кількість балів 100, мінімальна – 60**).

Критерії оцінювання д.ф.н.:

- відвідування лекційних занять 0-30 балів (2 бали за кожне відвідування) (15 пар);
- відвідування семінарських занять 0-14 балів (1 бал за кожне відвідування) (14 пар);
- участь студента на семінарському занятті 0-14 балів (від 0 до 1 балу за одне семінарське заняття) (14 пар);
- письмова робота №1 – 6 балів;
- письмова робота №2 – 6 балів;
- залік – 30 балів.

Критерії оцінювання з.ф.н.:

- відвідування лекційних занять 0-20 балів (5 балів за кожне відвідування) (4 пари);
- відвідування семінарських занять 0-8 балів (2 бал за кожне відвідування);
- участь студента на семінарському занятті 0-12 балів (від 0 до 3 балів за одне семінарське заняття);
- письмова робота №1 – 10 балів;
- письмова робота №2 – 10 балів;
- письмова робота №3 – 10 балів;
- залік – 30 балів.

10. Список запитань до кінцевого контролю

Зарахування дисципліни студенту проводиться відповідно до загальної кількості накопичених ним балів і здійснюється за 100 бальною шкалою та за шкалою ECTS Таблиці 1.

1. Хто був царем Вавилону на початку книги Даниїла, яку роль він відіграв у біблійній історії та як його правління вплинуло на життя євреїв у полоні?

2. Яке ім'я дали Даниїлу у Вавилоні, що воно означало та чому вавилоняни змінювали імена полонених?
3. Яку їжу Даниїл відмовився їсти, з яких причин він це зробив і яке значення мав його вибір для віри та культури євреїв?
4. Що означав сон Навуходоносора про статую з різних металів, які царства символізували ці метали та яке послання Бог передав через цей сон?
5. Хто був кинутим у піч за відмову поклонитися статуї, як вони проявили свою віру та що сталося з ними після цього випробування?
6. Хто бачив четвертого вогняного чоловіка в печі, як це видіння вплинуло на царя та яке значення воно має для розуміння Божої присутності?
7. Яке покарання отримав Навуходоносор за свою гордість, як він пережив цей період і що змінилося у його ставленні після випробування?
8. Хто бачив напис на стіні під час бенкету, як він був витлумачений та яке значення мав цей знак для царя і його царства?
9. Що означав напис на стіні, як він передбачав майбутнє Вавилонського царства та яке духовне послання містив?
10. Куди був кинутий Даниїл за молитву до Бога, чому це сталося та як Бог втрутився у цю ситуацію?
11. Як цар Дарій відреагував на те, що Даниїла кинули до левів, що він робив під час цієї ночі та як змінилося його ставлення після порятунку Даниїла?
12. Що сталося з тими, хто звинуватив Даниїла, і яке значення має ця історія для розуміння Божої справедливості?
13. Яке видіння мав Даниїл у 7 розділі, які образи він бачив та яке значення вони мають для пророцтв про майбутнє?
14. Що символізували чотири звірі у видінні, які царства вони представляли та як це співвідноситься з історією людства?
15. Хто був «Сином Людським», якого бачив Даниїл, яке значення має цей образ у біблійній традиції та християнському богослов'ї?
16. Яке число згадується у пророцтві про тижні, як його тлумачать богослови та яке значення воно має для розуміння Божого плану?
17. Хто пояснив Даниїлу видіння, яку роль відігравав цей небесний посланець та як його слова допомогли зрозуміти пророцтво?
18. Яке царство було представлене сріблом у статуї, які його особливості та як воно вплинуло на історію?
19. Яке царство символізувало залізо, чим воно відрізнялося від попередніх та яке значення мало його панування?
20. Що зробив камінь, який відділився від гори, яке царство він символізував та яке послання містила ця картина?
21. Яке царство символізувало золото, чому воно було найціннішим та яке місце займало у біблійній історії?
22. Яке царство символізувало мідь, які його риси та як воно вплинуло на розвиток цивілізації?
23. Хто був головним ворогом у видінні про козла, яке царство він уособлював та які події передбачало це пророцтво?
24. Скільки разів на день молився Даниїл, чому він дотримувався цього порядку та яке значення має його приклад для віруючих?
25. Куди були звернені вікна Даниїла під час молитви, чому це було важливо та яке духовне значення має цей жест?
26. Яке видіння мав Даниїл біля річки Тігр, які образи він бачив та яке послання вони несли?
27. Хто був князем народу Даниїла, яку роль він відігравав у духовній боротьбі та що це означає для розуміння ангельського світу?

28. Який цар видав указ про повернення євреїв, чому він це зробив та яке значення мало це рішення для історії Ізраїлю?
29. Яке значення має молитва Даниїла у 9 розділі, які прохання він висловлював перед Богом та як ця молитва відображає його віру й турботу про народ Ізраїлю?
30. Яке видіння про майбутні царства та духовну боротьбу отримав Даниїл у останніх розділах книги, які образи там зустрічаються та яке послання вони несуть для розуміння Божого плану?

Таблиця 1

Шкала оцінювання та ECTS

Оцінка за 100 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою та школою інституту		Залік
90-100	A	5	Відмінно	Зараховано
85-89	B	4	Дуже добре	
75-84	C	4	Добре	
65-74	D	3	Задовільно	
60-64	E	3	Достатньо	
35-59	FX	2	Незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано
1-34	F	2	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

11. Політика академічної доброчесності

Політика курсу: обов'язкове дотримання академічної доброчесності студентами згідно Положення Інституту, а саме:

- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни;
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Бали за будь який вид навчальної діяльності можуть бути зняті за умов порушення студентом академічної доброчесності, за плагіат та пропуск терміну здачі.

12. Методичне забезпечення

Навчальна література (підручники, посібник, та методичні вказівки, розроблені співробітниками кафедри);

Мультимедійний лекційний матеріал;

Дидактичний та демонстраційний матеріали (плакати, макети, прилади, робочий зошит, схеми, відео- й аудіо-записів тощо, призначених для супроводу навчального процесу).

Студент, виступаючи на семінарському занятті, використовуючи демонстраційні матеріали, має обов'язково вказати джерела, використані ним для підготовки виступу чи презентації.

Сприймаючи лекційний матеріал, студент має право запитати у викладача джерела відповідної інформації, а викладач має обов'язково зазначити використані ним джерела/ресурси.

13. Рекомендована література

Основна (базова):

1. Болдуїн Дж. Даниїл: вступ і коментар. – Downers Grove, Ill.: IVP Academic, 2009.
2. Хауи К. Г. Комментарии к Книгам Ветхого Завета. Книги Пророков: Иезекииля и Даниила. Т. 16. – Одесса: Черноморье. 1993.
3. Хаус, П. Р. Даниїл. Коментар. – Downers Grove, Ill.: IVP Academic, 2018.

Допоміжна

1. Вступ у Старий Завіт / за ред. М. Мангано. – Херсон: Таврійський християнський інститут, 2023.
2. Макгвігган Дж. Книга пророка Даниила. – К.: Восточноевропейская гуманитарная миссия. 2016.
3. Мауро Ф. Семьдесят седмин и Великая Скорбь: Изучение последних двух видений Даниила и пророчества Господа Иисуса Христа на горе Елеонской. – Одесса: Христианское просвещение. 2014.
4. Смит Д. Е. Большие пророки. – М.: РО ЕХЦАП, 2021.
5. Уоллес Р. Книга Пророка Даниила: Господь – Царь навеки. – СПб.: Мирт. 2005.
6. Хейли Г., Харкрайдер Р., Уиллис М. Даниил: Межзаветный период. Комментарий. Учебное пособие для преподавателей и студентов. – СПб.: Б. и. 2015.
7. Фі Г. Д. Як читати Біблію та бачити всю її цінність. – Херсон: Таврійський християнський інститут, 2022. 340 с.
8. Шульц С. Старий Заповіт говорить... – Луцьк: Християнське життя, 2008.
9. Эдлин Дж. Книга Даниила. СПб.: Вера и святость, 2014.
10. Elwell, W. A., Comfort, C. W., editors. Tyndale Bible Dictionary. – Wheaton: Tyndale House Publishers, 2008. 1352 с.
11. Elwell, W. A., editor. Evangelical Dictionary of Biblical Theology. – Grand Rapids: Baker Academic, 1996. 933 с.
12. Ryken L, Wilhoit J. C., Longman T., editors. Dictionary of Biblical Imagery. – Downers Grove: IVP Academic, 1998. 1058 с.

Інформаційні ресурси

<https://www.gotquestions.org/Ukrainian/Ukrainian-book-of-Daniel.html>

<https://sabbath-school.adventech.io/uk/2020-01/01/%D1%81%D1%82%D1%80%D1%83%D0%BA%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0-%D0%BA%D0%BD%D0%B8%D0%B3%D0%B8-%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%97%D0%BB%D0%B0/>

<https://www.youtube.com/watch?v=QVVrXlx0W7Y>